

§ 115

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta

HEL 2019-003179 T 12 00 01

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja. Lisäksi kansainvälisen osaamisen, korkeakoulu yhteistyön ja työelämä- ja yrittäjyysosaamisen esiin tuominen on hyvä asia.

Perusteluonnoksessa esiintyy paljon vaihtelevia termejä ja käsitteitä. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta. Kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa, että käytetään käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät ja oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen lukujen 2.1 lukiokoulutuksen tehtävä ja 2.2 arvoperusta sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan ja sen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen

vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Mutta sitä tulisi uudistaa vastaamaan luvuissa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista. Lukujen 3 ja 6 näkemyksiä esimerkiksi opiskelijan aktiivisesta toimijuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja kestävästä tulevaisuudesta olisi hyvä painottaa vahvemmin lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa käsittelevissä luvuissa.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jaksamiseen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää hyvänä, että osallisuus ja yhteisöllisyys ovat opetussuunnitelman perusteissa entistä vahvemmin mukana. Osallisuuden teema kulkee yleisen osan eri luvuissa, esimerkiksi arvoperustaa, toimintakulttuuria ja ohjausta käsittelevissä luvuissa. Ansiokasta on, että opiskelijoiden osallisuus on tuotu erityisesti lukion toimintakulttuurin kehittämiseen ja opiskeluympäristöjen suunnitteluun mukaan, sillä se vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskeluun sitoutumiseen. Yhteistyön sekä opiskelijoiden, huoltajien, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden sidosryhmien osallisuuden korostaminen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa vastaa Helsingin kaupungin käytänteitä.

Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Keskeisenä syynä lukiolaisten jaksamisen heikentymiselle on opintojen edellyttämä työmäärä. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Opetussuunnitelma tuo lukiolaisille lisävaatimuksia, mikä pitäisi ottaa selkeämmin huomioon oppiaineiden sisältöjen karsimisessa.

Lisäksi perusteiden arvoperustassa ei näy hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen, vaikka hyvinvointi on muutoin suoraan tai epäsuoraan esillä opetussuunnitelman perusteiden yhteisen osan eri luvuissa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuitenkin tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Niivelvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuensyystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson

aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisten osaamisten taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet, joissa otetaan huomioon aikuislukiokoulutuksen erityispiirteet ja aikuisopiskelijoiden moninaisuus. Luonnoksessa on paljon suoraa kopiota nuorten perusteista, ja paikoin tekstissä olisi tarpeen ottaa huomioon aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet. Useassa luvussa tuodaan esimerkiksi esille huoltajien osuus, vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa lukion koko oppimäärää suorittavat opiskelijat ovat pääasiassa täysi-ikäisiä. Lisäksi

olisi hyvä, että opetussuunnitelman perusteissa olisi linjattuna periaatteet opiskelijaksi hakeutumisesta tai valintakriteereistä, koska aikuisten lukiokoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin. Linjaukset tulisivat perusteisiin suoraan laista.

Perusteiden rakenne on aikaisempaa parempi, koska yleinen osa on kokonaisuudessaan ennen opetustavoitteita ja -sisältöjä. Luonnoksessa on kuitenkin käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toivoo, että termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä yhdenmukaistetaan. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, mistä syystä kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa käytettäväksi käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa, jolloin toimijuus häivytetään. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että perusteissa olisi syytä tuoda selkeämmin esille konkretiaa siinä, kuka tekee, mitä tekee ja miten tekee. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

Opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi nostetaan perustetekstissä entistä tärkeämmiksi asioiksi. Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisien hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetussuunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia.

Aikuisten lukiokoulutuksessa jaksamiseen vaikuttavat myös opintojen ulkopuolisen elämän ja koulutuksen yhdistämisen haasteet. Tämän takia on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksien joustavuus sekä opintojen henkilökohtaistaminen tuodaan esille jo perusteissa. Oppiaineiden sisällön laajuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden vaatimus voi välillä uuvuttaa aikuisopiskelijaa. Aikuisoppijoiden kohdalla on hyvä myös muis-

taa, että yhteydet työelämään voivat olla jo luonnollisesti olemassa, joten tähän ei kannata pakottaa keinotekoisilla rakenteilla.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet. Nyt perusteluonnoksen teksti on pitkälti sama kuin nuorten lukiokoulutuksessa, ja tästä syystä siinä on sisältöä, joka ei suoraan sovellu aikuisten lukio- koulutukseen. Erityisesti arvoperustaa on tarpeen miettiä aikuiskoulutuksen näkökulmasta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuitenkin tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakouluyhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Niivelvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Laaja-alaisen osaamisen taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että opetussuunnitelman tiivistäminen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivoo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Käsittely

Esittelijä muutti ehdotustaan Vesa Korkkulan ensimmäisen vastaehdotuksen mukaisesti: Lisätään kohdan (8) jälkeen: "Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot."

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi esittelijän muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Lisätään kohdan (8) jälkeen:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa, että lukion opettajat ja opiskelijat pitää aidosti osallistaa Helsingin kaupungin paikallisen tason lops2021 laadintaan huomioiden etenkin opintojaksojen laajuuksien määrittely ja oppiainerajat ylittävät opinnot."

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Kohdan (21) lopusta poistetaan seuraava lause:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tämä pitäisi huomioida selkeämmin oppiaineiden sisältöjen karsimisessa."

Kannattaja: Heikki Valmu

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta (10):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja."

Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Poistetaan kohdasta (25):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja."

Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta (9):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua pääasiassa selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Poistetaan kohdasta (24):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Fatim Diarra: POIS kohdasta (2):

"Perusteluonnoksen suurimpina ansioina on se, että laaja-alaisen osaamisen taidot on lisätty opetussuunnitelman perusteisiin ja se, että perusteissa on otettu vahvemmin huomioon opintopolkujen yksilöllisyys ja joustavuus ja mainittu oppiainerajat ylittävät opinnot keinona lukiokoulutuksen uudistamiseen."

TILALLE:

"Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja."

Kannattaja: Vesa Korkkula

26.03.2019

Vastaehdotus:

Fatim Diarra: POIS kohdasta (5):

"Lukuja 2.1 ja 2.2, lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa, tulisi uudistaa vastaamaan luvussa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista."

TILALLE:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen lukujen 2.1 lukiokoulutuksen tehtävä ja 2.2 arvoperusta sisältöihin, koska niissä lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon varaan ja sen tehtäväksi määritellään laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen, joka koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen. Mutta sitä tulisi uudistaa vastaamaan luvussa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsityksestä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista."

Kannattaja: Vesa Korkkula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Fatim Diarran tekemän ja Vesa Korkkulan kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdasta 16-17

"Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle."

Ja muotoillaan kohta (17) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknolo-

giaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Poistetaan kohdasta 31-32

"Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle."

Ja muotoillaan kohta (32) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Kannattaja: Fatim Diarra

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kohdan (17) jälkeen seuraava uusi kohta (18):

'Laaja-alaisen osaamisen taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaaminen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.'

Kannattaja: Dani Niskanen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Ted Apterin tekemän ja Dani Niskasen kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kohdan (32) jälkeen seuraava uusi kohta (33):

'Laaja-alaisen osaamisen taitoon kohtaan yhteiskunnallinen osaami-

nen tulisi lisätä myös talouslukutaito. On ensiarvoisen tärkeää, että eri oppiaineissa edistetään sitä, että opiskelija ymmärtää myös talouslukutaidon perusteet ja saa riittävät talousosaamisen taidot, jotta voi toimia täysivaltaisesti aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.'

Kannattaja: Dani Niskanen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Ted Apterin tekemän ja Dani Niskasen kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Martina Harms-Aalto: Lisäys :Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että opetussuunnitelman tiivistähtinen uusiminen lisää opettajien työtaakkaa ja toivoo, että tätä tosiasiaa huomioitaisiin.

Kannattaja: Vesa Korkkula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Martina Harms-Aallon tekemän ja Vesa Korkkulan kannattaman vastaehdotuksen.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Kohdan (21) lopusta poistetaan seuraava lause: "Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tämä pitäisi huomioida selkeämmin oppiaineiden sisältöjen karsimisessa."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 6

Ted Apter, Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Dani Niskanen, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 4

Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Vesa Korkkulan vastaehdotuksen äänin 6 – 0 (4 tyhjää).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kohdasta (10):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä op-

piaineiden sisällöt ovat liian laajoja." Ja kirjataan tilalle:
"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Poistetaan kohdasta (25):

"Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja." Ja kirjataan tilalle:

"Jotta opetussuunnitelman kirjaukset hyvinvoinnista ja jaksamisesta eivät jää pelkiksi sanoiksi, tulee lautakunnan mielestä opiskelijoiden hyvinvointiin satsata resursseja nykyistä enemmän tulevaisuudessa."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Vesa Korkkulan vastaehdotuksen äänin 4 – 0 (6 tyhjää).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kohdasta (9):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua pääasiassa selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Poistetaan kohdasta (24):

"Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuten tähänkin asti."

Ja kirjataan tilalle:

"Opintopisteiden käyttöönotto ei saa monimutkaistaa ja pirstaloida lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen tulee koostua selkeistä eri oppiaineiden opintojaksoista, jonka ohessa voi olla myös täydentäviä oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja ja erilaisia yhteistyöprojekteja."

Jaa-äännet: 5

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 1

Ville Jalovaara

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä esittelijän ehdotuksen äänin 5 – 4 (1 tyhjä).

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: POIS kohdasta (2): "Perusteluonnoksen suurimpina ansioina on se, että laaja-alaisen osaamisen taidot on lisätty opetussuunnitelman perusteisiin ja se, että perusteissa on otettu vahvemmin huomioon opintopolkujen yksilöllisyys ja joustavuus ja mainittu oppiainerajat ylittävät opinnot keinona lukiokoulutuksen uudistamiseen." TILALLE: "Perusteluonnoksen suurin ansio on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lisäksi perusteluluonnoksessa on uudistettu lukiokoulutusta lisäämällä laaja-alaisen osaamisen taidot opetussuunnitelman perusteisiin, lisätty opintopolkujen yksilöllisyyttä ja tuotu oppiainerajat ylittäviä opintoja."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

Tyhjä: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Fatim Diarran vastaehdotuksen äänin 4 – 0 (6 tyhjää).

5 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Poistetaan kohdasta 16-17 "Laaja-alaisen osaamisen

tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle." Ja muotoillaan kohta (17) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa." Poistetaan kohdasta 31-32 "Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle." Ja muotoillaan kohta (32) seuraavasti:

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta on tyytyväinen siihen miten teknologiaosaaminen, yhteistyötaidot ja tulevaisuuden työelämän taidot tulevat ilmi luonnoksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa."

Jaa-äännet: 5

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Vesa Korkkula, Heikki Valmu, Ozan Yanar

26.03.2019

Tyhjä: 1
Ville Jalovaara

Poissa: 3
Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä esittelijän ehdotuksen äänin 5 – 4 (1 tyhjä).

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Jaana Kariniemi, koulutussuunnittelija, puhelin: 310 82745
jaana.kariniemi(a)hel.fi
Mervi Willman, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi
Moa Thors, Ruotsinkielisen vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 70077
moa.thors(a)arbis.hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1 Lukion opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuit-
tain_päätöksen liite
- 2 Liite 2 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden
kommentit luvuittain_päätöksen liite
- 3 Opetushallituksen lausuntopyyntö
- 4 Lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019
- 5 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos
14.3.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Perusteluonnoksen suurimpina ansioina on se, että laaja-alaisen osaamisen taidot on lisätty opetussuunnitelman perusteisiin ja se, että perusteissa on otettu vahvemmin huomioon opintopolkujen yksilöllisyys ja joustavuus ja mainittu oppiainerajat ylittävät opinnot keinona lukiokoulutuksen uudistamiseen. Lisäksi kansainvälisen osaamisen, kor-

keakouluyhteistyön ja työelämä- ja yrittäjyysosaamisen esiin tuominen on hyvä asia.

Perusteluonnoksessa esiintyy paljon vaihtelevia termejä ja käsitteitä. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä olisi hyvä yhdenmukaistaa. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Olisi parempi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Olisi hyvä käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta. Kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa, että käytetään käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät ja oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa. Perusteissa olisi hyvä tuoda selkeämmin esille myös konkretiaa: kuka tekee, mitä ja miten. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Lukuja 2.1 ja 2.2, lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa, tulisi uudistaa vastaamaan luvussa 3 ja 6 esitettyjä määritelmiä oppimiskäsitteistä, toimintakulttuurista ja laaja-alaisen osaamisen alueista. Lukuja 3 ja 6 näkemyksiä esimerkiksi opiskelijan aktiivisesta toimijuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja kestävästä tulevaisuudesta olisi hyvä painottaa vahvemmin lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa käsittelevissä luvuissa.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää hyvänä, että osallisuus ja yhteisöllisyys ovat opetussuunnitelman perusteissa entistä vahvemmin mukana. Osallisuuden teema kulkee yleisen osan eri luvuissa, esimerkiksi arvoperustaa, toimintakulttuuria ja ohjausta käsittelevissä luvuissa. Ansiokasta on, että opiskelijoiden osallisuus on tuotu erityisesti lukion toimintakulttuurin kehittämiseen ja opiskeluympäristöjen suunnitteluun mukaan, sillä se vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskeluun sitoutumiseen. Yhteistyön sekä opiskelijoiden, huoltajien, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden sidosryhmien osallisuuden korostaminen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa vastaa Helsingin kaupungin käytänteitä.

Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisten hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn ja opetus- ja kulttuuriministeriön lukioselvityksen mukaan lukiolaisten uupumus ja stressi ovat lisääntyneet. Keskeisenä syynä lukiolaisten jaksamisen heikentymiselle on opintojen edellyttämä työmäärä. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Opetussuunnitelma tuo lukiolaisille lisävaatimuksia, mikä pitäisi ottaa selkeämmin huomioon oppiaineiden sisältöjen karsimisessa.

Lisäksi perusteiden arvoperustassa ei näy hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen, vaikka hyvinvointi on muutoin suoraan tai epäsuoraan esillä opetussuunnitelman perusteiden yhteisen osan eri luvuissa.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuitenkin tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa korkeakoulu yhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Ni-

velvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuen syystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää olla myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Postiosoite
PL 51300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Töysänkatu 2 D
Helsinki 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600
Faksi
+358 9 86390

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI2922661800003009
Alv.nro
FI02012566

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet, joissa otetaan huomioon aikuislukiokoulutuksen erityispiirteet ja aikuisopiskelijoiden moninaisuus. Luonnoksessa on paljon suoraa kopiota nuorten perusteista, ja paikoin tekstissä olisi tarpeen ottaa huomioon aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet. Useassa luvussa tuodaan esimerkiksi esille huoltajien osuus, vaikka aikuisten lukiokoulutuksessa lukion koko oppimäärää suorittavat opiskelijat ovat pääasiassa täysi-ikäisiä. Lisäksi olisi hyvä, että opetussuunnitelman perusteissa olisi linjattuna periaatteet opiskelijaksi hakeutumisesta tai valintakriteereistä, koska aikuisten lukiokoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin. Linjaukset tulisivat perusteisiin suoraan laista.

Perusteiden rakenne on aikaisempaa parempi, koska yleinen osa on kokonaisuudessaan ennen opetustavoitteita ja -sisältöjä. Luonnoksessa on kuitenkin käytetty vaihtelevasti erilaisia termejä ja käsitteitä ilman niiden sisällöllistä määrittelyä. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toivoo, että termien ja käsitteiden käyttöä tekstissä yhdenmukaistetaan. Tekstissä esiintyy esimerkiksi termiä nivelvaihe ja siirtymävaihe. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti termiä siirtymävaihe. Lisäksi esiintyy vaihdellen käsitteitä jatkuvan oppimisen taidot, elinikäisen oppimisen taidot ja myöhempi oppiminen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tulisi käyttää yhdenmukaisesti ilmausta jatkuvan oppimisen taidot. Perusteissa käytetään myös termejä opiskelutaidot, opiskelumenetelmät ja opiskelun tukeminen. Lukiokoulutuksessa kyse on kuitenkin oppimisesta ja osaamisesta, mistä syystä kasvatus- ja koulutuslautakunta ehdottaa käytettäväksi käsitteitä oppimistaidot, oppimismenetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki.

Opetussuunnitelman perusteiden teksti on kirjoitettu pääasiassa passiivimuodossa, jolloin toimijuus häivytetään. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että perusteissa olisi syytä tuoda selkeämmin esille konkretiaa siinä, kuka tekee, mitä tekee ja miten tekee. Perusteet sisältävät nyt hyvin paljon ylätasoa periaatteellista kuvailua, jossa samat asiat toistuvat hieman eri muodoissa eri kohdissa. Selkiyttäminen, päällekkäisyyksien karsiminen, käsitteistön yhdenmukaistaminen ja konkretisoiminen olisivat yleisesti ottaen tarpeen.

Perusteiden vaikutus opiskelijoiden osallisuuteen, hyvinvointiin, oppimiseen ja jakamiseen

Opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi nostetaan perustetekstissä entistä tärkeämmiksi asioiksi. Lukiokoulutuksen tavoite edistää lukiolaisien hyvinvointia ei toteudu riittävällä tavalla opetussuunnitelman perusteiden kokonaisuudessa. Osa oppiaineista on sisällöllisesti niin laajoja, ettei käytettävissä oleva aika riitä vaadittuun työmäärään. Uusi opetus-

suunnitelma tuo lukiolaisille vielä lisävaatimuksia. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että tämä pitäisi huomioida selkeämmin oppiaineiden sisältöjen karsimisessa.

Aikuisten lukiokoulutuksessa jaksamiseen vaikuttavat myös opintojen ulkopuolisen elämän ja koulutuksen yhdistämisen haasteet. Tämän takia on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksien joustavuus sekä opintojen henkilökohtaistaminen tuodaan esille jo perusteissa. Oppiaineiden sisällön laajuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden vaatimus voi välillä uuvuttaa aikuisopiskelijaa. Aikuisoppijoiden kohdalla on hyvä myös muistaa, että yhteydet työelämään voivat olla jo luonnollisesti olemassa, joten tähän ei kannata pakottaa keinotekoisilla rakenteilla.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että aikuisten lukiokoulutukseen saadaan omat opetussuunnitelman perusteet. Nyt perusteluonnoksen teksti on pitkälti sama kuin nuorten lukiokoulutuksessa, ja tästä syystä siinä on sisältöä, joka ei suoraan sovellu aikuisten lukiokoulutukseen. Erityisesti arvoperustaa on tarpeen miettiä aikuiskoulutuksen näkökulmasta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että opintojen uusi rakenne 1–3 opintopisteen moduuleiksi tuo joustoa. Opintopisteet mahdollistavat tiiviimmän oppiainerajat ylittävän yhteistyön sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön toteuttamisen esimerkiksi erilaisina ilmiö- ja yhteistyöprojekteina. Vaarana on kuitenkin se, että opinnot rakennetaan kuitenkin tähänkin asti.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa korostuu yhteistyö, yhteisöllisyys ja opiskelijälähtöisyys, sillä toimintakulttuuri, joka luo myönteistä asennetta ja innostaa oppimiseen, tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Yleisessä osassa hyvinvointi ja jaksaminen on otettu hyvin huomioon, mutta sen tulisi näkyä myös oppiainekohtaisissa osuuksissa, sillä oppiaineiden sisällöt ovat liian laajoja.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa, että kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus on tuotu opetussuunnitelman perusteisiin. Helsingin näkökulmasta on erittäin kannatettavaa, että opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon lukio-opetuksessa. Olisi hyvä myös kuvata lukion kielitietoista opetusta, joka edellyttää tiedonalan käsitteiden ja tekstin ymmärtämisen taitojen oppimisen ohjaamista.

Korkeakoulu-, työelämä- ja yritys yhteistyön sekä kansainvälisyyden korostaminen opetussuunnitelmassa on ansiokasta. Luonnoksessa kor-

keakouluyhteistyön määrittely on kuitenkin puutteellista. Olisi hyvä, että tehtävän yhteistyön muodot ja velvoittavuus määriteltäisiin tarkemmin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että opiskelijan ohjauksessa on painotettu opiskelijälähtöisyyttä, yhteistyötä sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä, sillä ne vahvistavat yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumista. Niivelvaiheen yhteistyön sijaan olisi hyvä käyttää järjestelmällisesti termiä siirtymävaihe, koska se kuvaa paremmin opintopolun jatkuvuutta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarpeellisena perusteiden mainintaa opiskelijan oikeudesta saada oppimisen tukea riippumatta tuensyystä. Myönteinen ja kannustava palaute mainitaan oppimisen tuen yhteydessä, vaikka sen pitäisi olla osa kaikkea oppimista ja lukion toimintakulttuuria.

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan ansiokkaasti esille arvioinnin monipuolinen merkitys lukiokoulutuksessa. On hyvä, että kiinnitetään huomiota arviointimenetelmien monipuolisuuteen ja korostetaan, että arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä itsearvointiin. Opiskelijan kasvun, kehityksen ja yleissivistyksen kannalta on hyvä linjaus, että opintojakson aikainen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliselle vuorovaikutukselle. Itse- ja vertaisarvioinnin velvoittavuus olisi kuitenkin hyvä tuoda perusteissa vahvemmin esille, koska niiden avulla opiskelijalle rakentuu kuva itsestään suhteessa muihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin ansiokkaana, että laaja-alaisen osaamisen taidot on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin ja että jokaisen oppiaineen kohdalla on kuvattu, miten laaja-alaisen osaamisen taidot toteutuvat oppiaineen sisällöissä ja miten taidot kehittyvät oppiaineen opinnoissa. Laaja-alaisen osaamisen tuominen perusteisiin on lukion uudistumisen kannalta niin merkittävä muutos, että se ansaitsisi paikkansa jo perusteiden alkupuolella. Tämä selkeyttäisi koko opetussuunnitelman rakennetta ja toisi laaja-alaisen osaamisen taidot aidosti perusteiden kantavaksi ajatukseksi. Nyt ennen lukua 6 on mainittu laaja-alaisen osaamisen taitojen lisäksi monia muita taitoja, esimerkiksi jatkuvan ja uudistuvan oppimisen edellyttämät taidot, kriittinen ja luova ajattelu, yhteistyötaidot ja luova ongelmaratkaisu. Tällöin lukija joutuu jäsentämään, mikä taito liittyy mihinkin laaja-alaisen osaamisen taitoon ja miten nämä taidot toteutuvat tietyn oppiaineen sisällöissä.

Teknologiaosaaminen tulisi lisätä yhdeksi laaja-alaisen osaamisen taidoksi. Omana laaja-alaisena kokonaisuutenaan olisi erittäin tärkeää ol-

la myös tulevaisuuden ja työelämän taidot, esimerkiksi digitaaliset, sosiaaliset, verkostoitumisen, tiimityön ja oppimaan oppimisen taidot. Se toisi laaja-alaisen osaamisen taitoihin lisää konkretiaa. Nyt taidot jäävät kovin ylätasolle.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa 26.3. mennessä 14.3.2019 päivätyistä luonnoksista lukion opetussuunnitelman perusteiksi ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi. Opetushallitus on käynnistänyt elokuussa 2018 lukion opetussuunnitelman perusteiden laadintaprosessin. Lukion opetussuunnitelman perusteet julkaistaan marraskuussa 2019 ja niiden mukainen opetus alkaa elokuussa 2021.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausuntoa varten on kuultu lukioiden opiskelijakuntia ja rehtoreita. Opettajia, opiskelijoita ja huoltajia on myös kannustettu kommentoimaan perusteluonnoksia Opetushallituksen internetsivuilla.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Jaana Kariniemi, koulutussuunnittelija, puhelin: 310 82745
jaana.kariniemi(a)hel.fi

Mervi Willman, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi

Moa Thors, Ruotsinkielisen vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 70077

moa.thors(a)arbis.hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1 Lukion opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 2 Liite 2 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden kommentit luvuittain
- 3 Opetushallituksen lausuntopyyntö
- 4 Lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019
- 5 Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos 14.3.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano